

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף נב

עז שחקק לה נקב בין קרניה (ויש גורסים בקרניה), מותר לה לצאת באפסר שקשר לה בנקב. אבל בקשירה סתם אסור לה לצאת, משום שראשה דק והקשר עלול להתנתק והוא עלול להעבירו ד' אמות ברה"ר.

רב יוסף מסתפק מה הדין כשעשה לה בזקנה כמין קשר, וקשר שם את האפסר: האם אין חשש שהיא תנתק אותו הואיל ובכך יתלש שער זקנה וזה מכאיב לה, או שיתכן שהקשר יתרפה והאפסר יפול והוא עלול להעבירו ד' אמות ברה"ר. הגמרא נשארת בתיקו.

שינו במשנה לקמן (נד:): שאסור לפרה לצאת ברצועה שביין קרניה. למסקנת הגמרא לדעת רב בין אם הרצועה היא לנוי ובין אם היא לשמירה אסור לצאת בה, משום שפרה נשמרת גם בלי שאוחזים בה, ושמירה יתירה הרי היא כמשא. ולדעת שמואל לנוי אסור ולשמר מותר, משום שלדעתו שמירה יתירה אין היא כמשא ומותרת.

פרה אדומה נפסלת אם היא נשאה משא, שנאמר "אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל".

הגמרא מקשה על דברי רב שאוסר שמירה יתירה: שהרי למדנו במשנה (במסכת פרה) שאם קשר את הפרה האדומה במוסרה (= אפסר), כשרה. ואם שמירה יתירה נחשבת למשא, יש לפסול את הפרה!

הגמרא מתרצת: (1) המשנה לגבי פרה אדומה עוסקת כשהוא מוליכה מעיר לעיר ואין זה שמירה יתירה. (2) פרה אדומה הואיל ודמיה יקרים היא צריכה שמירה יתירה משעה שנולדה. (3) מדובר בפרה מורדת הזקוקה לשמירה יתירה.

למדנו במשנה לעיל: וכל בעלי השיר יוצאין בשיר. הגמרא מבארת: לדעת רב הונא יוצאים "כרוכים" - כלומר כשהרצועה כרוכה סביב צוארם לנוי, וכן יוצאים "נמשכים" - כלומר שמושך אותה ברצועה הקבועה בטבעת של השיר. ולדעת שמואל יוצאים נמשכים משום שזהו דרך שמירתם, ואין יוצאים כרוכים משום שזהו לנוי ואין דרכם

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

בכך. ובברייתא שנינו שהם יוצאים "כרוכין לימשך" - כלומר כרוכים בריוח כדי שיוכל להכניס את ידו בין הכריכה לצוארה ולאוחזה, או שכרך ללא ריוח אך השאיר מעט מהחבל מחוץ לכריכה כדי שיוכל לאחוז בה.

למדנו במשנה לעיל: ומזין עליהן וטובלן במקומן (הוסבר לעיל נא:). הגמרא מקשה שהרי טבעת של בהמה לא מקבלת טומאה? רבי יצחק מתרץ שמדובר בטבעת שהיתה של אדם ואז היא נטמאה ואח"כ נתנה לבהמה, וצריך להטבילה שמא תיגע בטהרות ותטמאם. רב יוסף מתרץ שהואיל והוא מושך בהם את הבהמה הם נחשבות כטבעת של אדם. וכן למדנו שמקל של בהמה ממתכת הרי הוא מקבל טומאה, שהואיל ואדם רודה בו את הבהמה הרי הוא נחשב ככלי של אדם.

למדנו במשנה לעיל: וטובלן במקומן. הגמרא מקשה איך הוא טובל את השיר והרי הטבעת קבועה בו בחוזק וזהו חציצה? 🗨️ השיר הוא כעין צמיד סביב צואר הבהמה, והיתה קבועה בו טבעת שבה היו מכניסים את הרצועה שבה מושכים את הבהמה.

רבי אמי מתרץ שמדובר שריתכן, כלומר שהכה בפטיש על השיר והרחיב את הנקב שקבועה בו הטבעת, וכך היא לא מהודקת לשיר ואין זה חציצה.

לכאורה משמע שרבי אמי סובר כרב יוסף לעיל, משום שלדעת רבי יצחק לעיל שהשיר נטמא רק כשהוא של אדם, כעת כשריתך את השיר הוא כבר אינו נאה ואינו ראוי לשימוש אדם, וא"כ הוא בטל מתורת תכשיט ונטהר מטומאתו ואינו צריך טבילה. שהרי למדנו ש"כל הכלים יורדים לידי טומאה במחשבה", כלומר כלי שעדיין לא נגמרה מלאכתו אינו מקבל טומאה, אבל אם חשב עליו להשאירו כך כמו שהוא הרי הוא מקבל טומאה. וכן למדנו ש"אין הכלים עולים מטומאתם אלא בשינוי מעשה", כגון עור שחשב עליו שישמש לשטיח הרי הוא מקבל טומאה, ואם אח"כ חשב עליו לעשות ממנו רצועות עור לסנדלים הוא לא בטל מתורת כלי בגלל מחשבתו עד שיעשה בו מעשה ממש ואז הוא נטהר מטומאתו. הרי למדנו מכאן שבשינוי מעשה הכלי נטהר מטומאתו.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הגמרא דוחה ראייה זו משום שאפשר לומר שרבי אמי סובר כרבי יהודה שרק "שינוי מעשה" המקלקל מטהר את הכלי מטומאתו, אבל כאן לגבי שיר הריתוך הוא תיקון ולא קלקול.

תירוץ נוסף לקושיה לעיל איך הוא טובל את השיר והרי זה חציצה: מדובר "במחוללין", כלומר שהשיר והטבעת רחבים ולא קבועים זה בזה בחוזק ואין כאן חציצה.

הסבר על טבעת ומחט לעניין שבת וטומאה:

- **טבעת לגבי שבת:** טבעת שיש עליה חותם אינה נחשבת לתכשיט ואסור לצאת בה בשבת, וטבעת ללא חותם היא תכשיט ומותר לצאת בה.
- **טבעת לגבי טומאה:** טבעת העשויה ממתכת והחותם שלה עשוי מעץ אלמוג - טמאה, משום שהטבעת נחשבת ל"פשוטי כלי מתכות" (= כלי מתכת ללא בית קיבול) שהם טמאים. טבעת העשויה מאלמוג וחותרה ממתכת - טהורה, משום שהטבעת נחשבת ל"פשוטי כלי עץ" שהם טהורים.
- **מחט לגבי שבת:** היוצא עם מחט נקובה לרה"ר בשבת חייב חטאת משום שהיא משא, אבל מותר לצאת עם מחט שאינה נקובה משום שהיא תכשיט. (בהמשך הגמרא תביא שמחט בין נקובה ובין שאינה נקובה מותר לטלטלה בשבת, והכוונה שהיא אינה מוקצה ומותר לטלטלה ברה"י).
- **מחט לגבי טומאה:** מחט שניטל החור שלה או העוקץ (= הצד החד) שלה - טהורה, משום שאינה ראויה למלאכתה. מחט שהעלתה חלודה והחלודה מעכבת את התפירה - טהורה, ואם אינה מעכבת - טמאה. רבי ינאי אומר ש"מעכבת את התפירה" הכוונה שרושם החלודה ניכר בבגד (וראה ביאור נוסף ברש"י ד"ה והוא שרישומה).
- **גלמי:** מחט שעדיין לא נגמרה מלאכתה, ורק נחתכה מחוט המתכת שממנו עושים את המחטים, כל עוד שלא ניקבו אותה היא אינה מקבלת טומאה משום שעדיין לא נגמרה מלאכתה (שהרי היא עומדת להינקב). אבל מחט שנגמרה מלאכתה ואינה עומדת להינקב הרי היא מקבלת טומאה, הואיל וזהו צורתה.

